

LAEVAJUHT III, IV

EESSÕNA

Eesti kutsekvalifikatsiooni süsteemis määratletakse kutsekvalifikatsiooni nõudeid viiel tasemel. I tase on madalaim ja V tase kõrgeim (vt lisa A – Kutsekvalifikatsiooni süsteemi terminid). Kõik kutsed ei eelda kutsekvalifikatsiooni tasemete fikseerimist I kuni V tasemeni. Iga konkreetse kutse kvalifikatsioonitasemed, sealhulgas vajaduse korral ka haridusnõuded, määrab kindlaks kutsenõukogu.

Käesolev kutsestandard sisaldab asjaomaste institutsioonide vahel kokkulepitud nõudeid laevajuhi III ja IV kutsekvalifikatsioonile.

Kutsestandardi koostas Transpordi ja Logistika Kutsenõukogu moodustatud laevajuhi töörühm koosseisus:

Enn Kreem	Eesti Laevaomanike Liit
Rein Silm	Veeteede Amet
Vahur Ausmees	Eesti Mereakadeemia
Rein Raudsalu	AS Tallinna Sadam/ Eesti Mereakadeemia, Kaptenite Klubi
Ilmar Noor	Eesti Mereakadeemia Merekool
Aita Sauemägi	Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus
Tanel Hinno	Revali Merekool
Jaanus Kuiv	Eesti Meremeeste Sõltumatu Ametiühing
Aivo Palm	Tallink Grupp AS

Ajavahemikus 1.– 25. oktoober 2004 a viidi läbi kutsestandardi kavandi arvamusküsitlus. Kutsestandardi lõppredaktsiooni koostamisel on töörühm arvestanud arvamusküsitlustel tehtud ettepanekuid ja märkusi.

Kutsestandardi koostamisel on aluseks võetud järgmised dokumendid:

1. Meremeeste väljaõppe, diplomeerimise ja vahiteenistuse aluste rahvusvaheline konventsioon STCW 78 koos parandustega ja selle konventsiooni hilisemad muudatused
  2. Laevapere liikmete koolitus- ja kvalifikatsiooninõuded, diplomeerimise kord ning diplomite ja kutsetunnistuste vormid VV 30.oktoobri2003.a määrus nr 273
  3. Laeva vahiteenistuse kord, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi 30.detsembri 2002.a määrus nr 80
  4. IMO 2004/2005 publikatsioonide kataloogis esitatud järgmised mudelkursused:
    - Radar navigation, radar plotting and use of ARPA (Model course 1.07);
    - Elementary first aid (Model course 1.13);
    - Medical first aid (Model course 1.14);
    - Personal survival techniques (Model course 1.19);
    - Fire prevention and basic fire fighting (Model course 1.20);
    - Personal safety and social responsibilities (Model course 1.21);
    - Proficiency in survival craft and rescue boats (other than fast rescue boats) (Model course 1.23);
    - Restricted operator's certificate for GMDSS (Model course 1.26);
    - Operational use of electronic chart display and information systems (ECDIS) (Model course 1.27);
    - Advanced fire fighting (Model course 2.03 plus compendium);
    - Maritime English (Model course 3.17);
    - Officer in charge of a navigational watch (Model course 7.03).
- Laevajuhi IV kvalifikatsiooni puhul lisanduvad järgmised mudelkursused:

- Radar, ARPA, Bridge Teamwork and Search and Rescue (Model course 1.08);
- Medical Care (Model course 1.15);
- General Operator's Certificate for GMDSS (Model course 1.25);
- Master and Chief Mate (Model course 7.01).

Käesolev kutsestandard on koostatud esmakordselt.

Laevajuht III, IV kutsestandard on kinnitatud 30. november 2004. a Transpordi ja Logistika Kutsenõukogu otsusega nr 10.

Kutsestandardis määratletud kutsekvalifikatsioonid on kantud kutseregistrisse.

1 KASUTUSALA

Kutsestandardite kasutusala on järgmine:

- 1) töötajate kutse kvalifikatsiooni nõuete määratlemine
- 2) õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine
- 3) eksaminõuete väljatöötamine, kutse kvalifikatsiooni tõendamine ja hindamine
- 4) aluse andmine rahvusvaheliste kutse kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks

2 KUTSESTANDARDIGA SEONDUVAD STATISTILISED KOODID

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori järgi kuulub laevajuhi töö veetranspordi valdkonda, kood 61

Ametite klassifikaatori järgi kuulub laevajuht 3. pearühma "Keskastme spetsialistid ja tehnikud", kood 3142.

3 KUTSENIMETUS JA KUTSEKVALIFIKATSIOONI TASE

Eesti keeles:	Laevajuht III 500 ja suurema kogumahutavusega laeva vahitüürimees
Inglise keeles:	Navigator III officer in charge of navigational watch on ships of 500 gross tonnage and more
Vene keeles:	Судоводитель III Вахтенный помощник капитана судов валовой вместимостью 500 и более
Eesti keeles:	Laevajuht IV 500 ja suurema kogumahutavusega laeva vanemtüürimees või kapten
Inglise keeles:	Navigator IV Chief mate or master on ships of 500 gross tonnage and more
Vene keeles:	Судоводитель IV Старший помощник капитана или капитан судов валовой вместимостью 500 и более

4 KUTSEKIRJELDUS

Kutsealased terminid

Laevajuht – laeva kasutamise ja juhtimise valdkonnas nõutavaid erialaseid teadmisi ja oskusi ning sellekohast tunnistust omav isik

Vahitüürimees – vastavat tunnistust omav laevajuht, kes täidab laevas vahitüürimehe tööülesandeid.

Vanemtüürimees – vastavat tunnistust omav laevajuht, kes täidab laevas vanemtüürimehe tööülesandeid.

Kipper – kuni 200 kogumahutavusega laeva juhtimise õigust omav laevajuht

Kapten – vastavat tunnistust omav laevajuht, kes omab õigust täita täidab laevas kapteni tööülesandeid ja kohustusi.

Laevajuht on erialast kvalifikatsiooni omav meresõiduspetsialist, kelle tööülesandeks on laeva juhtimine, laeva vahiteenistuse organiseerimine ja pidamine ning inimeste ja varade säilitamise tagamine laevas nii riiklike kui ka rahvusvaheliste tehniliste, sotsiaalsete ning juriidiliste vahenditega

Kapteni kohuseid täitev laevajuht on lõplik vastutaja inimeste ja vara säilimise eest laevas.

Laevajuht III võib töötada kõikidel merelaevadel tüürimehena, kes täidab vahiteenistuse kohustusi ja tööülesandeid vastavuses rahvusvahelise konventsiooni STCW 78 koos parandustega koodeksi ekspluatatsiooni taseme nõuetega. Laeva kapteni või laevaomaniku nõudel täidab tüürimees lisaülesandeid, mille iseloom sõltub laeva tüübist ja selle ekspluatatsiooni iseärasustest.

Tüürimees peab olema õpialdis, distsiplineeritud, täpselt meelde jätma kapteni ja otsese juhi korraldused ning tagama nende korralduste õigeaegse ja täpse täitmise.

Laevajuht III 500 ja suurema kogumahutavusega laeva vahitüürimehe kutsekvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav:

- vanus vähemalt 18 a.;
- keskharidus;
- tõendatav 500 ja suurema kogumahutavusega laeva vahitüürimehe väljaõpe;
- ettenähtud meresõidupraktika vastavalt diplomeerimise nõuetele.

Laevajuht IV võib töötada kõikidel merelaevadel vanemtüürimehe või kaptenina, kes täidab vahiteenistuse kohustusi ja tööülesandeid vastavuses rahvusvahelise konventsiooni STCW 78 koos parandustega koodeksi juhtimistaseme nõuetega.

Laevajuht IV 500 ja suurema kogumahutavusega laeva vanemtüürimehe või kapteni kutsekvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav:

- rakenduslik kõrgharidus;
- tõendatav 500 ja suurema kogumahutavusega laeva vanemtüürimehe ja kapteni väljaõpe;
- laevajuht III 500 ja suurema kogumahutavusega laeva vahitüürimehe oskused ja teadmised ning nõutavad dokumendid;
- laevajuht III kutsekvalifikatsioon
- ettenähtud meresõidupraktika vastavalt diplomeerimise nõuetele

5 LAEVAJUHT III KUTSEOSKUSNÕUDED (vt lisa B)

5.1 Üldoskused ja –teadmised

5.1.1 Majanduse põhialused – algtase

5.1.2 Õigusaktid – algtase

- 1) kutsealaga seonduvad meresõidu ohutust reguleerivad õigusaktid
- 2) tööõigused

5.1.3 Töökeskkonna ohutus – kesktase

- 1) tööohutus
- 2) töötervishoid, töö- ja tootmishügieen
- 3) tule- ja elektriõhutusnõuded, esmased tulekustutusvahendid
- 4) keskkonnakaitse

5.1.4 Suhtlemine – kesktase

5.1.5 Töögrupi juhtimine - kesktase

5.1.6 Organisatsioonikäitumine - III algtase

5.1.7 Arvuti kasutamine – moodulid AO1, AO2, AO4, AO7 (vt lisa C)

5.1.8 Kutse-eetika, sh merekultuur, mereteede geograafia

5.1.9 Isiklik ohutus ja ühiskondlik vastutus

- 1) tööohutuseeskirjade järgimine - kõrgtase
  - 2) inimsuhted laeval – optimaalsete inimsuhete tähtsus ja tagamine laeval
  - 3) korralduste mõistmine ja kutse-eetiline edastamine
  - 4) ohuolukordade protseduuride järgimine - kesktase
  - 5) ettevaatusabinõud merekeskkonna reostuse vältimiseks - kõrgtase
- 5.1.10 Enesepäästevõtted
- 1) ohuolukordade liigitus
  - 2) evakuatsioon
  - 3) päästevahendid ja valvepaadid
  - 4) personaalsed päästevahendid
  - 5) ellujäämine merel
  - 6) avariisidevahendid
  - 7) päästmine helikopterilt
- 5.1.11 Tuleohutus
- 1) tulekolmnurga kontseptsioon ja selle rakendamine tule ja plahvatuse osas
  - 2) süttimise tüübid ja allikad
  - 3) laeval tihti esinevad põlevad materjalid
  - 4) valmisoleku vajadus
  - 5) tulekustutuse organiseerimine laevas
  - 6) tulekustutusvahendite asukohad ja tagavara evakuatsiooniteed
  - 7) tule levik laeva erinevates osades
  - 8) tule ja suitsu avastamise süsteemid ja automaatsed häiresüsteemid
  - 9) tulekollete klassifitseerimine ja nende kustutamiseks kasutatavad kustutuskeskkonnad
  - 10) tulekustutusvahendite ja varustuse valik
  - 11) ohutusnõuded fikseeritud tulekustutussüsteemide kasutamisel
  - 12) hingamisaparaatide kasutamine tule kustutamisel
  - 13) hingamisaparaatide kasutamine päästmisel
- 5.1.12 Esmaabi (esmaabi baasõpe)
- 1) inimese anatoomia ja füsioloogia
  - 2) vigastatu asendi valik sõltuvalt vigastuste iseloomust ja ulatusest
  - 3) teadvuseeta kannatanu esmaabi
  - 4) baaselustamine
  - 5) verejooksud
  - 6) šokis oleva haige käsitlemine
  - 7) luumurrud, põletused ja elektritraumad
  - 8) inimeste päästmine ja kannatanute transportimine
- 5.1.13 Raadioside operaatori õppekursus (GOC)

5.2 Põhioskused ja –teadmised

ekspluatatsiooni tasandil (operational level), mis enamuse teemade puhul eeldab mõistete ja faktide tõlgendamise ja võrdluse, seoste loomise; mitmekesiste töövõtete valdamise oskust (s.o. = kesktase).

- 5.2.1 Teekonna planeerimine ja teostamine (astronavigatsioon, rannanavigatsioon, elektroonilised asukoha määramise süsteemid, kiiruse määramine, kompass, juhtimissüsteemid, meteoroloogia)
- 5.2.2 Ohutu navigatsioonivahi korraldus
- 5.2.3 RADARi ja ARPA kasutamine navigatsiooni ohutuse tagamiseks
- 5.2.4 Tegutsemine hädaolukordades
- 5.2.5 Tegutsemine hädahäire vastuvõtu korral merel
- 5.2.6 Inglise keel
- 5.2.7 Informatsiooni edastamine ja vastuvõtt visuaalsete signaalide abil

- 5.2.8 Laeva ehituse, laeva- ja propulsioonkompleksi teooria mõju laeva manööverdamisele
- 5.2.9 Laevade lastimine ja lossimine, lasti kinnitamine ja säilse veo tagamine
- 5.2.10 Kaupade ohutu käsitlemine, stauimine ja kinnitamine
- 5.2.11 Merereostuse vältimise alased nõuded
- 5.2.12 Laeva merekõlbulikkuse tagamine
- 5.2.13 Tulekahjude ennetus, kontroll ja võitlus tulega laevadel
- 5.2.14 Päästevahendite kasutamine
- 5.2.15 Esmaabi laeva pardal
- 5.2.16 Meresõiduohutust ja merekeskkonna reostuse vältimist reguleerivad IMO konventsioonid

5.3 Isikuomadused ja võimed

- 1) kontsentreerumisvõime
- 2) füüsilise ja vaimse koormuse taluvus
- 3) eraldatuse talumine
- 4) koostöövõime
- 5) õpivalmidus
- 6) püsivus, rutiinitaluvus
- 7) täpsus ja korralikus

6 LAEVAJUHT IV KUTSEOSKUSNÕUDED (vt lisa B)

Laevajuht IV kutsekvalifikatsioon sisaldab lisaks laevajuht III kutseoskusunõuetele (vt p 5) alljärgnevat:

6.1 Üldoskused ja -teadmised

- 6.1.1 Majanduse põhialused – kesktase
- 6.1.2 Tööõigus – kõrgtase
- 6.1.3 Töökeskkonna ohutus – kõrgtase
- 6.1.4 Organisatsioonikäitumine – kesktase
- 6.1.5 Juhtimise alused ja töö meeskonnaga – kõrgtase
- 6.1.6 Suhtlemine – kõrgtase
- 6.1.7 Meditsiiniabiõpe
- 6.1.8 Radar, ARPA, sillatöö korraldamine ning otsingu- ja päästetööd
  - 1) ARPA ja navigatsioonivahendite juhtimine
  - 2) Planšetitöö teostamine
  - 3) ARPA ja navigatsiooniinformatsiooni kasutamine meresõiduohutuse tagamisel
  - 4) Otsingu- ja päästetööde planeerimine ja koordineerimine
- 6.1.9 Merekuultuur, meresõidu ajalugu, mereteede geograafia

6.2 Põhioskused ja -teadmised

juhtimistasandil (management level), mis enamuse teemade juures eeldab seostatud faktide alusel analüüsimise, prognoosimise, järeldamise, üldistamise, hindamise; mitmekesiste keerukate töövõtete valdamise oskust (s.o. = kõrgtase).

- 6.2.1 Teekonna planeerimine ja teostamine (logiraamat, navigatsioon erinevates olukordades)
- 6.2.2 Asukoha ja selle täpsuse määramine
- 6.2.3 Kompassi õiend, selle määramine ja kasutamine
- 6.2.4 Otsingu- ja päästeoperatsiooni koordineerimine

- 6.2.5 Vahiteenistuse protseduurid ja korraldus
- 6.2.6 RADARi, ARPA jt. navigatsioonisüsteemide kasutamine meresõidu ohutust tagavate otsuste vastuvõtmiseks
- 6.2.7 Meteoroloogia ja okeanograafia
- 6.2.8 Tegutsemine hädaolukordades
- 6.2.9 Laeva manööverdamine ja käsitsemine erinevates olukordades
- 6.2.10 Laeva jõuseadmete ja süsteemide kasutamine
- 6.2.11 Laeva ehituse, laeva- ja propulsioonkompleksi teooria
- 6.2.12 Kaupade laadimise, stauimise, kinnitamise, säilse veo ja lossimise planeerimine ja tagamine
- 6.2.13 Ohtlike lastide vedu
- 6.2.14 Trimm, püstivuse ja korpuse pingete arvestus ja kontroll
- 6.2.15 Seadusandlikud aktid ja abinõud tagamaks inimelu ohutust merel ja keskkonnareostuse vältimist
- 6.2.16 Laevapere ja reisijate ohutuse ja turvalisuse tagamine, pääste-, tuletõrje- ja muu ohutusvarustuse hooldus
- 6.2.17 Hädaolukorra ja vigastuse kontrolli plaanide ettevalmistus ja hädaolukordade juhtimine
- 6.2.18 Laevapere organiseerimine ja juhtimine
- 6.2.19 Meditsiiniabi korraldamine

6.3 Isikuomadused ja võimed

- 1) analüüsivõime
- 2) otsustusvõime
- 3) organiseerimisvõime
- 4) enesekriitilisus

7 KEHTIVUSAEG

Kutsestandard kehtib 4 aastat. Vastavalt vajadusele võib kutsestandardit muuta enne kehtivusaja lõppu.

KUTSEKVALIFIKATSIOONI SÜSTEEMI TERMINID

Kutsestandard – dokument, mis määrab kindlaks kutsequalifikatsioonist tulenevad nõuded teadmiste, oskuste, vilumuste, kogemuste, väärtushinnangute ja isikuomaduste.

Kutsequalifikatsioon – antud kutsealal nõutav kompetentsuse tase, mida tunnustatakse kas reguleeritud, ajalooliselt või rahvusvaheliselt kujunenud nõuete alusel.

I tase – töötaja täidab tööülesandeid ühesuguses olukorras, on omandanud kutsealasel oskused ja teadmised enamasti kutsealasel väljaõppel, võib vajada juhendamist töö käigus, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

II tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskuste ja teadmiste omab vilumust ja kogemust, töötab iseseisvalt, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

III tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses ja vahelduvas olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskuste ja teadmiste ning vilumuste ja kogemuste omab meisterlikkust, valmisolekut kutsealaste oskuste ja teadmiste edasiandmiseks, korraldab ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

IV tase – töötaja täidab analüüsimist ja otsustamist eeldavaid tööülesandeid muutuv olukorras, omab kutsealaseid teadmisi ja oskusi; korraldab ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

V tase – töötaja täidab teadmiste laiendamist, probleemide lahendamist, teaduslike teooriate ja mõistete rakendamist, olemasolevate teadmiste analüüsimist, süstematiseerimist ja edasiarendamist ning õpetamist eeldavaid tööülesandeid muutuv olukorras, omab laialdasi kutsealaseid teadmisi ja oskusi, korraldab ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

KUTSEOSKUSNÕUDED

Üldoskused ja -teadmised – tegevusvaldkondi läbivad nõuded üldistele oskustele ja teadmistele.

Põhioskused ja -teadmised – kutsealal tegutsemiseks vajalikud nõuded oskustele ja teadmistele.

Erioscused ja -teadmised – nõuded oskustele ja teadmistele, mis on seotud spetsialiseerumisega.

Lisaoskused ja -teadmised – soovituslikud oskused ja teadmised, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi või seonduvad lisakvalifikatsiooniga.

Isikuomadused ja võimed – nõuded kutsealal töötamiseks eeldatavatele isiku- ja isikusuulikele omadustele ja füüsilistele võimetele.

KONKREETSETE TEADMISTE JA OSKUSTE TASEMETE KIRJELDUSED

Algtase – mõistete, faktide ja põhimõtete teadmine; põhiliste töövõtete valdamine.

Keskase – mõistete ja faktide tõlgendamine ja võrdlemine, seoste loomine; mitmekesiste töövõtete valdamine.

Kõrgtase – seostatud faktide alusel analüüsimine, prognoosimine, järeldamine, üldistamine, hindamine; mitmekesiste keerukate töövõtete valdamine.

ARVUTI KASUTAMISE OSKUS

Arvutikasutaja oskustunnistus – AO (ECDL/ICDL – The European Computer Driving Licence/The International Computer Driving Licence) tõendab selle omaja praktilisi põhioskusi laiatarbe tarkvara kasutamisel. (AO tunnistuse omamine ei ole kutsekvalifikatsiooni taotlemisel kohustuslik.)

7 moodulit:

AO1 – Infotehnoloogia põhimõisted ja infoühiskond

AO2 – Arvuti kasutamine ja failihaldus

AO3 – Tekstitöötlus

AO4 – Tabelitöötlus

AO5 – Andmebaasid

AO6 – Esitlus

AO7 – Informatsioon ja kommunikatsioon

AO1 INFOTEHNOLOOGIA PÕHIMÕISTED JA INFOÜHISKOND

1. Põhimõisted
2. Riistvara
3. Mälu
4. Tarkvara
5. Arvutivõrgud
6. Arvutid igapäevaelus
7. Infotehnoloogia ja ühiskond
8. Turvalisus, õiguskaitse ja seadusandlus
9. Infotehnoloogia ja Eesti

AO2 ARVUTI KASUTAMINE JA FAILIHALDUS

1. Elementaarioskused
2. Töölaud
3. Failihaldus
4. Failide lihtne redigeerimine
5. Prindihaldus

AO3 TEKSTITÖÖTLUS

1. Alustamine
2. Põhioperatsioonid
3. Kujundamine (vormindamine)
4. Dokumendi viimistlemine
5. Printimine
6. Muud oskused

AO4 TABELITÖÖTLUS

1. Elementaarioskused
2. Põhioperatsioonid
3. Valemid ja funktsioonid
4. Kujundamine (vormindamine)
5. Diagrammid ja objektid
6. Printimine

AO5 ANDMEBAASID

1. Alustamine
2. Andmebaasi loomine
3. Vormi kasutamine
4. Informatsiooni otsimine
5. Aruanded

AO6 ESITLUS

1. Elementaarioskused
2. Põhitegevused
3. Vormindamine
4. Graafika ja diagrammid
5. Printimine ja levitamine
6. Slaidiseansi efektid
7. Slaidiseansi vaatamine

AO7 INFORMATSIOON JA KOMMUNIKATSIOON

1. Veebi kasutamise elementaarioskused
2. Veebis navigeerimine
3. Otsing veebis
4. Järjehoidjad (bookmarks)
5. Elektronposti kasutamise elementaarioskused
6. Kirjavahetus
7. Adresseerimine
8. Postkasti haldamine
9. Listid ja uudisgrupid